

Handbook of the Birds of the World Alive
www.hbw.com
 29,95 euro per år
 + registrering 20 euro (engångssumma)

Handbook of the Birds of the World utgavs i 16 band åren 1992–2011. Dessutom publicerades år 2013 en *Special Volume* bland annat med uppdaterad information om nya arter, en omfattande sektion fotografier och index över verkets alla arter.

Detta mastodontverk överöstes från första stund med beröm – och efterhand blev det allt svårare att recensera nya band, för vad skulle man skriva när allt var så förnämligt!? (En ovanligt läsvärd recension – band 9, signerad Anders Hedenström – finns emellertid för den intresserade i *Vår Fågelvärld* 1/2005.)

Den som idag vill köpa band 1–16 av HBW tvingas i Naturbokhandeln punga ut med 1 990 kr per volym, totalt 31 840 riksdaler.

Numera finns emellertid hela verket även på nätet under namnet *Handbook of the Birds*

of the World Alive. Man får tillgång till *HBW Alive* genom att bli "medlem" till en kostnad av ca 275 kr om året samt en "registreringsavgift" på ca 180 kr (betalas endast första året). Man kan alltså ha tillgång till *HBW Alive* i 115 år innan man kommer upp i kostnaden för att köpa hela bokverket.

HBW Alive innehåller all information om de ca 10 000 fågelarter som beskrevs i böckerna. Texten uppdateras dessutom kontinuerligt – och det sker verkligen med imponerande frekvens. De senast uppdaterade arterna när denna recension skrivs: Sacred Ibis (12 min sedan), Shoebill (1 dag 12 min), Dark-rumped Petrel (1 dag 11 tim), White-headed Petrel (1 dag 19 tim), Marabou (2 dagar 12 min), Black-winged Petrel (2 dagar 42 min), Lesser Frigatebird (2 dagar 20 tim) o.s.v. Som synes läggs mest krut på arterna i de tidigaste banden även om många andra också uppdaterats.

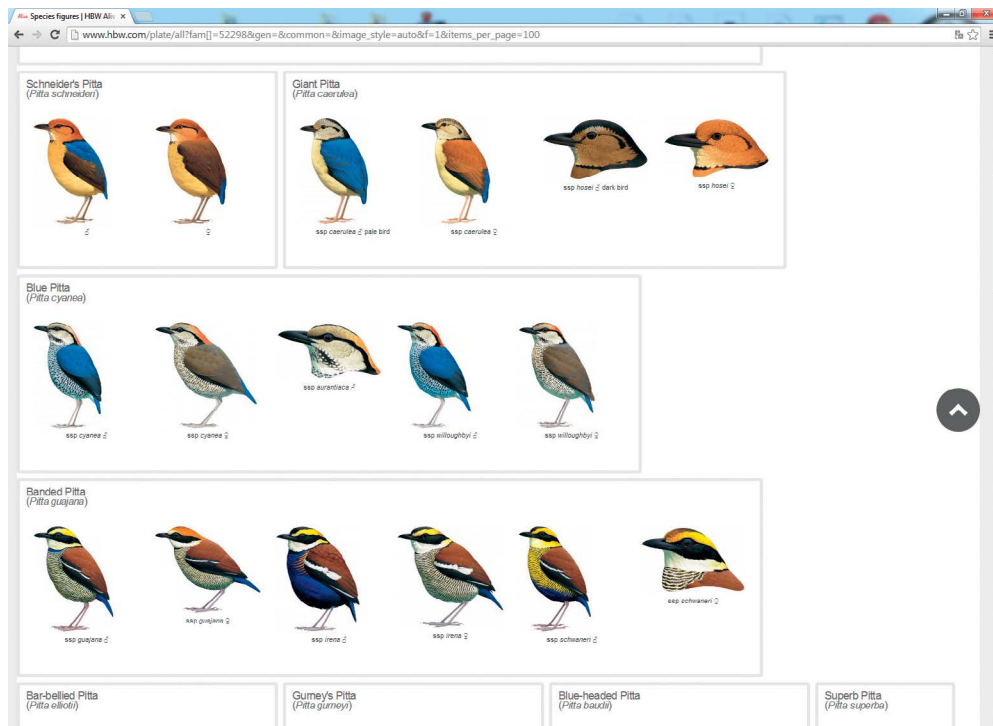
Förutom rena artpresentationer innehåller bokverket *HBW* dessutom en lång rad intressanta uppsatser om snart sagt alla aspekter på

fåglarna och deras värld. Alla dessa texter får man också tillgång till i *HBW Alive*. Genom att söka på ordet "climate" får man bland annat upp *Climate Change and Birds*, en lång och inträngande uppsats i ämnet som först publicerades i band 16. Söker man på ordet "taxonomy" länkas man till ca 10 000 referenser eftersom ordet bland annat ingår i varje artbeskrivning. Har man inte lust att söka igenom alla dessa referenser kan man använda olika filter för sin sökning, exempelvis filtret *Foreword* (med totalt 3 referenser), *New species* (3) eller *Introduction* (2).

Men allt finns inte – eller är åtminstone inte lätt att hitta. Funderar man på frågan om inte bara hannar utan även honor sjunger, kan man till exempel söka på "females sing" (27 träffar) eller "both sexes sing" (41 träffar) – men samtliga dessa länkar gäller enskilda arter där honor observerats sjunga. Ingen länk refererar till en generell text om denna intressanta fråga. Kanske kan man hitta en sådan text med en annan sökning, vad vet jag?

Hur som helst finns det hur många sökfunktioner som helst i *HBW Alive*. Man kan exempelvis få en lista på alla arter anträffade i Finland, alla endemiska arter i Japan eller alla introducerade arter i Sydafrika. Förutom enskilda arter kan man också söka på familjer eller raser. Söker man på "breeding" får man upp hur många referenser som helst. Filtrerar man med "News" erhåller man 14 länkar med intressanta uppgifter till exempel om att Yellow Bittern anträffats häckande i Västpalearktis (2012, Hamata längs Egyptens kust mot Röda havet) eller att en population Baillon's Crake har upptäckts häcka i Västafrika. Filtrerar man i stället med "Finches" får man upp 144 länkar till häckning inom familjen finkar. Man kan också filtrera med "Endangered" och nå 359 länkar till arter som har skyddsstatusen *Endangered* (eller de 174 som är *Critically Endangered*).

Under en särskild flik, "News", hittar man dessutom uppgifter om vad som nyligen har hänt eller uppdaterats på *HBW Alive*, nyheter från den ornitologiska världen inklusive nyli-

gen beskrivna arter och raser samt andra typer av nyheter.

Man kan också göra mängder med andra internet-sökningar, bland annat till BirdLife Data Zone, Arkive och Encyclopedia of Life. I de olika texterna är dessutom alla referenser klickbara och de leder många gånger till den bok eller tidskrift där uppgiften ursprungligen publicerades, ibland med direkt tillgång till hela texten via en pdf-fil.

De planscher som ingår i *HBW* finns också tillgängliga i *Alive* – men är ett snäpp ännu mer tillgängliga, för söker man på en art, till exempel Dunlin, får man förutom texten direkt upp målningarna av den arten (inklusive kärnsnäppans fyra olika raser) utan bokversionens blåddrande. Dessutom kan man enkelt klicka fram en översiktspansch över alla arter inom släktet – och vill man träna sig på fältbestämning av släktet *Calidris* tar man med ett klick bort alla namnen intill figurerna. Med ett klick kan man också få fram alla arter inom familjen, för kärnsnäppans del den omfattande vadarfamiljen Scolopacidae.

I *HBW* är antalet målningar av varje art relativt begränsat och för exempelvis rovfåglar ingår bara sittande individer, inte flygande – rimligt med tanke på bokverkets omfång. Såvitt jag förstår har inga målningar lagts till i *Alive*, utan det är de ursprungliga (i allmänhet förnämliga) planscherna som används.

I bokversionen av *HBW* ingår mängder av fantastiska foton i anslutning bland annat till de långa inledningstexterna om respektive fågelfamilj. Dessa foton saknas helt i web-versionen. Däremot länkas man till diverse fotobankar på nätet, i första hand IBC, The Internet Bird Collection, med stillbilder och videor (men se upp – rätt vad det är i samband med någon video strömmar ur dina högtalare musik som du inte har bett om). Fotomaterialets kvalitet varierar – för kejsarörn dyker till och med en fågel i fångenskap upp, vilket känns ganska olustigt speciellt när det gäller en rovfågel. Men generellt är fotona i IBC bra, för många arter dessutom många, och man kan räkna med att banken dessutom växer. För varje foto anges fotograferingsdatum och lokal, som också visas på en karta. Lysande!

Via *HBW Alive* får man direkt tillgång även till andra fotobankar, exempelvis Flickr, Oiseaux.net, surfbirds.com och Pbase (även om man då och då möts av budskapet "Beklagar. Sidan existerar inte" på diverse språk).

Det finns också länkar till några hemsidor med fågelljud – och liksom när det gäller foton fungerar det så att om man under avsnittet om Radde's Warbler klickar på "xeno-canto" kommer man direkt till en lång rad inspelningar av videsångare på denna den kanske mest omfattande ljuddatabasen. Smidigt.

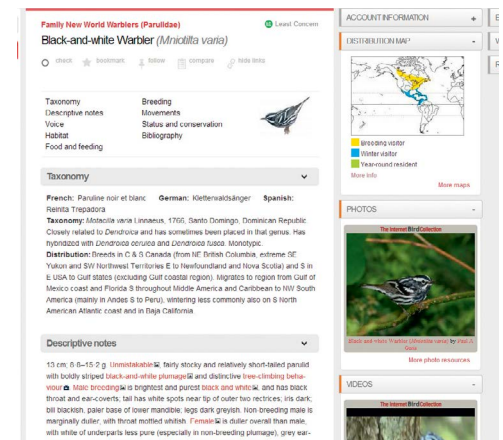
Dessa databaser med foton, videor och lätesinspelningar är tillgängliga för vem som helst med internet och på intet sätt kopplade till *HBW Alive*. Men genom *Alive* blir de extra smidiga att använda – den som fördjupar sig i Franklin's Gull får via *HBW Alive* direkt tillgång till foton, filmsekvenser och ljudinspelningar av just präriemåns utan en mängd extra sökningar.

Under fliken "My Birding" kan man producera diverse listor, till exempel över alla arter man har sett eller de arter man hoppas se under en resa. Man flaggar också för framtida möjligheter att skapa kartor över ens egna observationer eller listor över i vilka länder de flesta av ens målararter finns.

Om man inte är bekväm med engelska kan man med ett klick välja att få texten på svenska, automatöversatt. För den som inte är allergisk mot översättningar av typen "Spara och hantera dina fågel rekord" är det kanske OK.

Fågeln med det svenska namnet "Secretary-bird" heter enligt uppgift på latin "*Skytten serpentarius*". Här blir det rent komiskt när översättningsmaskinen tolkat sekreterarfågeln släktesnamn *Sagittarius* som namnet på den stjärnbild som på svenska heter Skytten och fört in ordet i artens latinska namn. Om secretarybirden får man också veta att det är en "omiskännlig, marksänd fågel" som har "långa centralsvanfjädrar".

Lite mer bekymrad när det gäller maskinella översättningar av det här slaget kan man bli om man vill titta lite närmare på släktet pip-lärkor, där man hittar arter som Röd piplärka (*A. cervinus*), Buff-bellied piplärka, Vatten Pipit etc. Jag kan tänka mig journalister med ett större självförtroende än kunnande som inför en fågelartikel söker uppgifter i *HBW Alive*

– och sålunda dröjer det kanske inte länge innan vi i Dagens Nyheter får läsa om arterna storsångare (= törnsångare), sardiska sångare (= sammetshatta), semi-collared flugsnappare (balkanflugsnappare), twite (= vinterhämping) eller Island kanariefågel (= kanariefågel). Jag ser verkligen fram emot en text om arten kanel överkropp flugsnappare *Ficedula buruensis*. *Handbook of the Birds of the World's* signum är ju kvalitet – ska man verkligen låna ut sig till sådant pajaseri? Kanel överkropp flugsnappare?

Jag har själv använt *BWPI*, det vill säga den digitala versionen av *Birds of the Western Palearctic*, i många år och till stor belåtenhet. Här finns allt lätt tillgängligt betydligt snabbare och enklare än när man bläddrar i böckerna. *BWPI* är också suveränt att ha nedladdat i sin bärbara dator för snabb tillgång när man är på resa med ett begränsat bibliotek.

Förutom att *HBW Alive* är betydligt mer omfattande så är de olika sökfunktionerna oerhörd mycket mer utvecklade än hos *BWPI* – en guldgruva helt enkelt. En fördel med *BWPI* i samband med resor till många delar av världen med obefintlig eller usel nätuppkoppling är dock att man har verket i sin dator oberoende av fungerande wifi.

Utan internet ingen *HBW Alive*. Förutom den inskränkningen är *HBW Alive* ett suveränt verktyg (så länge man håller sig till den engelska versionen)!

MAGNUS ULLMAN